

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Triple Sec „Zondag” per Literflesch . . . f 3.50 **Firma J. ZONDAG**
 „ 1/2 ” . . . f 1.80 **Fabriek van fijne Likeuren**
 „ 1/4 ” . . . f 0.95 **Laan 16 en 18^A - DEN HAAG - Teleph. 3209**

INHOUD: Ingekomen giften. — Erratum. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

Bijdragen tot hulding van de nagedachtenis van wijlen Mr. van Deventer door het oprichten van een school voor opleiding voor onderwijzeressen van Inlandsche meisjes te Semarang.

Van het Hoofdbestuur	f 10.—
Van den heer J. J. L. te Utrecht	10.—
Van den heer de B. te 's Hage	5.—
Totaal	f 25.—

ERRATUM.

In het verslag van de Studie-Commissie van de Vereeniging „Oost en West” over het jaar 1915, opgenomen in het „Koloniaal Weekblad” van 4 Mei j.l. No. 18, komt in den slotzin een onjuistheid voor. Niet een Javaan behaalde de acte middelbaar wiskunde K I, doch een Menadonees.

De Secretaris, GROOSS.

Uit de O. I. Mail.

Kolonisatie-proeven met Javaansche gezinnen in de Lampongs.

Een 10-tal jaren is thans de van regeeringswege geleide en gesteunde proef tot kolonisering met van Java afkomstige inlandsche gezinnen in het zuiden van de Lampongsche districten in gang.

Uit de kort geleden hier te lande ontvangen bijlagen van het Koloniaal Verslag van 1915 blijkt dat thans aldaar een 5-tal nederzettingen aanwezig zijn, onder ultimo 1914 vormende 1751 gezinnen met 6930 zielen, w.o. 1952 mannen, 1895 vrouwen en 3083 kinderen.

De aanplantingen breiden zich geregeld uit, zooals kan blijken uit de volgende cijfers:

in 1912—1913	1295 bouws
in 1913—1914	1339 „
in 1914—1915	1925 „

In hoofdzaak wordt padi verbouwd, terwijl voortdurend de bevoeiing verbeterd wordt.

Daarnaast wordt djagoeng, bataten, tabak, katjang enz. geplant.

De opbrengst van den padi-oogst, ongeveer 20000 pikols, is niet voldoende om in de behoefte tot een volgenden oogst te voorzien, waarvan een betrèkkelijk groot gedeelte nog te gelde moet worden gemaakt voor het betalen van belastingen, aankoop van kleeren en gereedschappen enz.

De inwoners der nederzettingen zijn vrijgesteld van de heffing der hoofdelijke belasting gedurende het jaar waarin de nederzettingen ontstaan en de daarop volgende 2 jaren, terwijl zij gedurende het jaar van vestiging en de beide daarop volgende jaren, ook vrijgesteld zijn van heerdiensten.

De vroegere werkwijze, volgens welke alle ter beschik-

king van emigranten gestelde middelen door het Gouvernement werden verschaft, is geheel afgelopen. Thans geschiedt de exploitatie uitsluitend door middel van credieten, verleend door de voor dat doel in het leven geroepen Lampongsche bank te Telok Betong, aan welke instelling tot dusver van Staatswege f 73.000 werkkapitaal is verschaft.

De vroegere tangoeng-rentengleeningen zijn omgezet in individuele credietovereenkomsten, waardoor de kolonisten beter het gewicht van de door hen aangegane verplichtingen gaan inzien en minder leenen. Daaraan is echter het bezwaar verbonden, dat het thans moeilijker valt bij het overlijden van een kolonist een vervanger te vinden, bereid om de ontgonnen gronden en de daarop rustende schulden over te nemen. Dergelijke gronden worden thans dan ook gewoonlijk in gemeenschappelijke arbeid bebouwd om te voorkomen, dat zij braak blijven liggen en zoodoende een wildernis en verblijfplaats vormen voor varkens, muizen en ander ongedierte. De rechtstreeksche uitgaven van het land beperken zich sedert de laatste jaren tot bekostiging van de plaatselijke leiding, geneeskundige hulp, politie, aanleg kleine bevoeiingswerken en dergelijke.

We laten hieronder de uitgaven sedert 1911 volgen:

1911	f 112.000
1912	89.000
1913	102.000
1914	33.000
1915	42.000
1916	35.000

Kiesvereeniging Malajoe.

1 Maart had in het gebouw van de Theosofische Loge te Batavia de oprichtingsvergadering plaats van de Kiesvereeniging Malajoe.

Een groot aantal personen, meest Inlanders, was aanwezig. De heer D. van Hinloopen Labberton opende de bijeenkomst, waarbij hij wees op de noodzakelijkheid van de associatie van de verschillende bevolkingsgroepen. Hierna werden de statuten vastgesteld, waaraan wij het volgende ontleenen:

Het doel der vereeniging is de vooruitgang der Gemeente te bevorderen door medewerking van alle ingezetenen, d.w.z. door associatie tusschen de verschillende bevolkingsgroepen.

De vereeniging beoogt:

a. zorg te dragen voor voorspoed, vrede en rijkdom aller ingezetenen der gemeente Batavia, n.l. van de 3 groepen, Inlanders, vreemde Oosterlingen en Nederlanders zonder onderscheid van ras.

b. candidaatstelling van hen, die geschikt zijn om de Gemeente vooruit te brengen.

c. beleggen van vergaderingen en verschaffen van hulp en raadgevingen aan personen, die in moeilijkheden zijn, opdat de Gemeente alle belangen van hare inwoners kent.

d. toezien en leiding te geven aan de zittingen van den Gemeenteraad door de punten der agenda van de a.s. Gemeenteraadsvergaderingen, indien van belang, te bespreken.

e. steun te geven aan den Gemeenteraad en de uitvoering van zijne plichten en aan de inwoners bekend te maken, wat de Raad besloten heeft.

f. verzoeken in te dienen waar noodig, om de belangen der Gemeente te behartigen.

g. wijders het doen van alle wettige werkzaamheden niet boven vermeld om het beoogde doel te bereiken.

Gekozen werd tot eere-voorzitter de heer D. van Hinloopen Labberton, tot leden van het bestuur de heeren dr. Hoësin Djajadiningrat, S. Toemenggoeng, dr. Darojito, dr. Goenawan Mangoenkoesoemo, Khouw Kim Han, mr. I. Hen, ingenieur Polderman, Hasim Alatas en R. Djojoesoediro.

Voor het lidmaatschap gaven zich veertig leden op.

Inlandsche rechtskundigen.

De Opleidingsschool voor Inlandsche Rechtskundigen te Batavia, die op 26 Juli 1909 geopend werd, was tot voor korten tijd nog alleen toegankelijk voor van Java en Madoera afkomstige jongelieden van inlandschen landaard, doch is thans mede opengesteld voor een beperkt aantal jongelieden van gelijken landaard, afkomstig van de Buitenbezittingen.

De school is verdeeld in eene voorbereidende en eene rechtskundige afdeling, elk bestaande uit drie jaarklassen. Om in aanmerking te kunnen komen voor toelating tot de laagste klasse der voorbereidende afdeling wordt vereischt, dat de candidaat eene openbare Europeesche lagere school met vrucht doorloopen heeft, dan wel, indien hij ander onderwijs heeft genoten, eene daarmede gelijkstaande ontwikkeling en kennis — bepaaldelijk van de Nederlandsche taal — bezit. Tot de laagste klasse der rechtskundige afdeling kunnen, behalve leerlingen der school, die met goeden uitslag het onderwijs aan de voorbereidende afdeling gevolgd hebben, ook worden toegelaten jongelieden, die door een door de onderwijzers der school af te nemen examen blijk geven van elders dan aan de voorbereidende afdeling een ten minste gelijkwaardige hoeveelheid kennis en verstandelijke ontwikkeling te hebben verworven. De Commissie van Toezicht over de school beslist zoowel over de toelating tot de voorbereidende afdeling als over de toelating tot het evenbedoelde examen.

Het schoolgeld wordt geheven naar reden van de inkomsten der ouders of andere verzorgers en bedraagt als maximum per maand (intern) f 50.— en (extern) f 15.—, als minimum resp. f 25.— en f 7.50, terwijl in bijzondere gevallen vermindering en zelfs vrijstelling van betaling van schoolgeld kan verleend worden. (St. 1913—379).

Het onderwijs omvat volgens het Reglement der school de navolgende leervakken:

In de voorbereidende afdeling: de Nederlandsche taal- en letterkunde, de Fransche taal, de Algemeene geschiedenis, de Wiskunde, de kennis der Natuur.

In de rechtskundige afdeling: de algemeene inleiding tot de rechtswetenschap, de Nederlandsche staatsinrichting, het staatsrecht van N.I., het N.-I. materieel strafrecht, het Burgerlijk Wetboek en enkele gedeelten van het wetboek van koophandel, het volksrecht (in het bijzonder het Inlandsche familie- en erfrecht, de Inlandsche rechten op den grond en de Inlandsche contracten), het Inlandsche Reglement, de Maleische taal en de Nederlandsche taal- en letterkunde.

Het voermiddel bij het onderwijs is het Nederlandsch.

Technisch onderwijs in Ned.-Indië.

In het jaarverslag van de Semarangsche Ambachtschool vinden wij het volgende „Slotwoord”:

Van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst werd bericht ontvangen van een bij hem door den Inspecteur

Hoff, van H. M. de Koningin.

O. C. L. VOSVELD,

Opticiën - Instrumentmaker.

Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hoff, van H. M. de Kon.-Moeder

van het Middelbaar Onderwijs ingediend voorstel, tot oprichting van eene nieuwe technische school in Midden-Java, speciaal voor bouwkundigen. Bij aanvaarding van dat voorstel zouden de bouwkundige leerlingen der Ambachtsschool naar de nieuwe technische school kunnen overgaan en de Semarangse Ambachtsschool dus alleen behouden blijven, ten behoeve van haar werktuigkundige leerlingen.

De directeur voornoemd wendde zich tot het bestuur der Sem. Ambachtsschool met verzoek, zijn meening ter zake te willen bekend stellen. Daarop werd door het bestuur het volgende overwogen.

Het schoolgebouw is reeds thans te klein te achten; verdere uitbreiding van het aantal parallelklassen kan uit dien hoofde niet meer toegelaten worden. Bijbouw is niet wel mogelijk en wordt met het oog op de geleidelijke verplaatsing van de bebouwde kom der gemeente in zuidwaartsche richting ook niet wenschelijk geacht. Bij verdere uitbreiding van het aantal leerlingen, zooals ongetwijfeld verwacht moet worden, zou derhalve tot de oprichting van een geheel nieuw schoolgebouw overgegaan moeten worden.

Een voorontwerp van eene nieuwe school met vierjarige cursus en bestemd voor 250 leerlingen, werd opge maakt en gaf als resultaat, dat daaraan ca. f 180.000 zou moeten worden ten koste gelegd, terwijl de jaarlijks terugkeerende lasten zouden oplopen tot f 85000.

Het Bestuur was van oordeel, dat het tot stand brengen van eene dergelijke inrichting niet op zijn weg ligt en meer tot de taak van het Gouvernement behoort. Daarom werd besloten, aan den Directeur van Onderwijs en Eeredienst mede te deelen, dat ons Bestuur zich met den voorgestelden maatregel in hoofdzaak kon vereenigen.

Dientengevolge zal het onderwijs zich eerlang gaan beperken tot het werktuigkundige gedeelte en zal het bouwkundige gedeelte opgeheven worden.

Intusschen is het niet waarschijnlijk, dat de in uitzicht gestelde nieuwe technische school reeds spoedig zal tot stand komen. Wellicht zullen daarmede nog meerdere jaren gemoeid zijn, gedurende welken tijd het onderwijs op den bestaanden voet zal worden voortgezet.

Een H. B. S. te Medan.

Naar wij in de „Delische Brieven" aan de „Loc." lezen, wordt te Medan gewerkt aan een 5-jarige H.B.S. Het typische hierbij is, dat de stoot niet is uitgegaan van de belanghebbende ouders, zooals dat te Bandoeng is gebeurd, maar van de pers en dat de leider van de Mulo-school, de heer van der Bie, en dr. Vriens, een oudleeraar in de scheikunde, het vuurtje hebben aangeblazen.

Of er op het oogenblik al een H.B.S. noodig is, valt moeilijk uit te maken. Volgens hen, die het weten kunnen, zijn er niet meer dan een drie à vijf tal leerlingen van de Mulo, geschikt om tot bedoelde H.B.S. te worden toegelaten.

In de toekomst evenwel is een 5-jarige H.B.S. zeer stellig noodig. Medan breidt zich niet alleen snel uit, doch de laatste twee jaren heeft het onderwijs in alle opzichten zoo'n vlucht genomen, en is de drang naar onderwijs zoo algemeen, dat stappen, thans reeds gedaan voor de oprichting van een 5-jarige H.B.S., alleszins gerechtvaardigd mogen worden geacht. Als een H.B.S. een dringende behoefte blijkt, is het reeds te laat; want de ervaring leert, dat de Regeering eerst ettelijke jaren later van de urgentie van een zaak overtuigd raakt dan belanghebbenden zelf. Men zie slechts naar Bandoeng. Bandoeng nu ligt dicht bij Batavia, doch Medan ligt er ver van af, zoodat, wat de Regeering aan Bandoeng weigert, zij aan Medan maar niet zoo een, twee, drie toestaat.

De heeren Van der Bie en dr. Vriens nu willen het der Regeering gemakkelijk maken. Zij hebben verscheidene heeren en dames, die bevoegd geacht kunnen worden, bereid gevonden, geheel belangeloos te doceren voor de mogelijk op te richten niet-officiële 4de klasse van de Mulo. Zij wenschen op deze praktische wijze te bewijzen, dat een H.B.S. te Medan kans van slagen heeft en der Regeering als het ware de helpende hand te reiken. De bedoeling is, twee jaren lang uit eigen middelen en met eigen krachten een 4de en 5de klasse der Mulo-school in stand te houden en middelerwijl een actie te voeren om of ineens een volledige 5-jarige H.B.S. van de Regeering los te krijgen, of eerst, om te beginnen, een instituut, dat gedurende de laatste twee of drie jaren door van wege de Regeering benoemde leeraren wordt geleid.

De zaak wordt goed voorbereid. De bovengenoemde heeren hebben de toonaangevende lieden uit de stad gevraagd, de leiding van de actie op zich te nemen, met het voorloopig resultaat, dat de Gouverneur zich het beschermheerschap van een te vormen comité heeft laten welgevalven, de heeren Van Tijen, hoofdadministrateur der Deli Mij., dr. Buma, eerstaanwendend officier van gezondheid, Radersma, hoofdadministrateur der Deli Spoorweg Mij., en eenige anderen, nader te noemen personen, hebben beloofd, in het comité te zullen zitting nemen.

Als het gelukt, gaat Medan in betekenis een goed stuk vooruit.

Het landbouw-onderwijs op de kweekscholen.

Het landbouw-onderwijs, dat op initiatief van den Directeur van Landbouw op de kweekscholen is ingevoerd, zal waarschijnlijk dit jaar weer van de lijst van leervakken worden afgevoerd, meldt de „Loc."

Nu de kweekscholen van aard veranderd zijn en niet meer opleiden voor de 1. 2de klas scholen, is het wenschelijk, dat het landbouw-onderwijs op de normaalscholen wordt gegeven.

Irrigatiecommissie.

„De Javabode" van 23 Maart j.l. schrijft: De in het leven geroepen Commissie in het belang van het irrigatiewezen op Java en Madoera, met opheffing van de z.g.n. rentabiliteitscommissie en de permanente irrigatiecommissie, bestaat uit:

1°. een door den dir. B. O. W. aan te wijzen hoofd-ingenieur of ingenieur bij den Waterstaat en 's lands B. O. W.;

2°. den inspecteur voor agrarische zaken en verplichte diensten of een zijner adjuncten;

3°. een door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel aan te wijzen landbouwleeraar.

Kunstmatige kleurstoffen.

In hetzelfde blad lezen wij:

Het verlangen naar kunstmatige kleurstoffen voor onze batik-industrie blijft aanhouden. Eerst had de „Koningin der Nederlanden", zooals was gemeld, een betrekkelijke kleine hoeveelheid aangebracht, welke spoedig was uitverkocht. In den laatsten tijd werd door verschillende schepen meer aangevoerd, maar door deze hoeveelheden was men spoedig heen. Nu worden de prijzen in de hoogte gevoerd, niet door de firma's aan wie deze stoffen werden afgeleverd, maar door de koopers zelf, die hun aandeel van de aangevoerde hoeveelheid, welke zij kregen, weer aan den man brengen tegen viermaal hogere prijzen.

Daartegen kan zelfs het Departement van Landbouw niets doen. De aanvoer wordt over de verschillende aanvragers, allen batikkers, verdeeld, maar zij verkoopen dan hun aandeel weder aan hun eigen concurrent, die liefst veel kleurstoffen in voorraad heeft.

Het eerste Indische Rubbertijdschrift.

Den 15den Maart a.s. zal te Batavia worden uitgegeven het door ons reeds aangekondigde Nederlandsch-Indisch Rubbertijdschrift, het eerste vaktijdschrift op rubbergebied, dat in onze Koloniën verschijnt.

Het periodiek wordt samengesteld met behulp van redactionele medewerking uit alle rubber-kringen; als redactie-secretaris zal fungeren de heer W. J. van de Leemkolk, terwijl de administratie wordt verzorgd door den heer K. L. F. Goelst, beiden te Batavia.

De Rubberplanters-vereening heeft het Tijdschrift tot officieel orgaan erkend; over samenwerking met de andere rubbervereeningen en proefstations hier te lande wordt nog onderhandeld.

Het ligt in de bedoeling der uitgevers, het Tijdschrift in alle opzichten ten dienste te doen zijn van ieder, die bij den rubberhandel of de rubbercultuur van onze koloniën belangen heeft.

PERSONALIA.

Ter Poorten.

„De Javabode" schrijft:

De heer Ter Poorten heeft het hospitaal verlaten. Hij is volkomen genezen. Alleen zal hij nog een kleine operatie aan den neus moeten ondergaan. Hij vertrekt eerlang naar Singapore, om zich van daar naar Amerika te begeven.

Een belooning.

Naar het blad vernam, is door de regeering eene belooning toegekend van f 1800 aan den ingenieur der 2de klasse A. W. Stigter te Makasser wegens buitengewone diensten door hem bewezen in zijne functie van eerstaanwendend waterstaatsambtenaar in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.

Landbouwkundig onderzoek.

In den loop der maand Maart zou door den chef van het laboratorium voor agrogeologie en grondonderzoek bij het Departement van Landbouw, dr. E. C. J. Mohr en den te Buitenzorg geplaatsten leider van de selectie- en zaadtuinen, den landbouwleeraar J. E. van der Stok, een landbouwkundig onderzoek worden ingesteld in de vlakke van Kandanghauer in Cheribon in verband met de bevloeiing uit de Tjipoenegara.

Op dienstreis.

De havenadviseur W. Cool zou een onderzoek instellen naar het maken van een steiger in de baai van Tjilaot Euron aan de Zuidkust.

De zaak-Van Haastert.

Op 7 Maart j.l. vond de uitspraak plaats in de zaak-Van Haastert, beschuldigd van „Haatzaaien." Bij breed gemotiveerd vonnis werd bekl. vrijgesproken van het hem ten laste gelegde.

Chef 4de Waterstaatsafdeeling.

Ter vervanging van den te Soerabaja geplaatsten hoofd-ingenieur P. J. Fritzlin, chef der 4de Waterstaatsafdeeling, die in Juni met buitenlandsch verlof gaat, zal worden benoemd de thans op het bureau van den chef der 1ste Waterstaatsafdeeling geplaatste hoofd-ingenieur J. W. de Bruijn Kops.

Met verlof.

De leeraar bij de Prins Hendrikschool te Batavia, W. C. Ch. Steenaart, heeft wegens zesjarigen dienst acht maanden verlof naar Europa aangevraagd, met ingang van 2 Juli 1916.

De onderwijzeres der tweede klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs, mejuffrouw J. E. Bouricius, heeft wegens zesjarigen dienst acht maanden ver-

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage

Effecten - Coupons - Beleening

Prolongatie - Deposito - Cheques

Safe-Inrichting

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAT 11
SPECIALITEIT IN:
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eers- beslist behoef te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. THIMSTRA.

A. KOGELS & ZOON

Prinsstraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen LINCOLN SHOES

Suede,
zwart of
gekleurd
Glacé en Lak.

Wekelijk-
sche
verzending
naar
de Tropen.

Vraagt onze volledige Catalogus.

VRAAGT WONINGGIDS

van het Bouw- en Woningbureau
FIRMA SCHIPPERS,

'S-GRAVENHAGE STATIONSWEG 26

Gratis inlichtingen worden verstrekt van alle te huur en te koop zijnde perceelen

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsstraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

Adverteeren doet verkoopen

lof naar Europa aangevraagd, met ingang van 2 Aug. 1916.

De onderwijzer der tweede klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs L. W. O. l. t., heeft wegens negenjarigen dienst, elf maanden verlof naar Europa aangevraagd met ingang van 8 Juni 1916.

De onderwijzer der derde klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs A. L. M. e. n. s. i. n. g. a., heeft wegens zesjarigen dienst, acht maanden verlof naar Europa aangevraagd, met ingang van 2 Mei 1916.

De onderwijzeres der derde klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs mejuffrouw M. P. v. a. n. d. e. R. i. v. i. è. r. e., heeft wegens zesjarigen dienst, acht maanden verlof naar Europa aangevraagd, met ingang van 3 Aug. 1916.

De onderwijzer der derde klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs B. d. e. V. r. i. e. s., heeft wegens langdurigen dienst een jaar verlof naar Europa aangevraagd, met ingang van 2 Juni 1916.

De referendaris bij het Departement van Justitie mr. C. J. D. u. i. k. e. r., heeft wegens langdurigen dienst verlof naar Europa aangevraagd, met verzoek de reis over Japan en Amerika te mogen maken.

De inspecteur van het kadaster te Batavia J. C. v. a. n. D. r. i. e. s. s. c. h. e., heeft wegens langdurigen dienst buitenlandsch verlof aangevraagd, met ingang van 3 Juli 1916.

Suriname.

Enige weken geleden spraken wij over een lezing, door den heer H. J. van Hasselt, Directeur van het Gouvernements-Rubberbedrijf op Java, voor de Surinaamsche Landbouwvereniging te Paramaribo gehouden op 19 Januari 1916. De heer van Hasselt was naar Suriname gezonden om verslag uit te brengen over den toestand van de gouvernements-rubber-onderneming Sloopwijk. Op de nu in druk verschenen lezing, die ons van welwillende zijde is toegezonden, hopen we terug te komen. Wij willen thans de aandacht vestigen op een ingezonden stuk naar aanleiding van deze lezing, in het blad „Suriname” van 28 Maart, getiteld „Een Koloniaal en een Moederlandsch Belang.”

De heer van Hasselt had gezegd: „Het denkbeeld van twee en meer cultures (op dezelfde plantage) is ook opgekomen, toen de cacao een crisis doormaakte, waardoor hare rentabiliteit sterk verminderde en in twijfel werd getrokken. Er moest toen naar een andere cultuur omgezien worden, die men ook vond in de koffie. Was er vertrouwen geweest in den Surinaamschen landbouw en speciaal in de koffie door goed renderende koffieplantages, dan zou onmiddellijk kapitaal beschikbaar geweest zijn voor nieuwe koffieplantages en voor omzetting van de slecht renderende cacao-plantages. Dat was evenwel niet het geval, de plantages moesten zich zelf helpen door langzaam aan de koffie uit te breiden. Dit kon slechts zeer geleidelijk geschieden, waarbij de cacao natuurlijk niet over boord gegooid kon worden.”

Naar aanleiding hiervan merkt de inzender in de „Suriname” op, dat er andere motieven aanwezig geweest moeten zijn voor de invoering van het tweekaartenstelsel, dan dat de cacao een crisis doormaakte; immers op verschillende ondernemingen bestond dit systeem reeds lang voordat er van krulloten of daardoor ontstane crisis sprake was. En dan vervolgt hij:

„Eilieve! Sedert wanneer beschikt het Moederlandsche Gouvernement of de Amsterdamse kapitalist niet over voldoende gegevens betreffende deze cultuur in Suriname? Zoo langzamerhand schijnt alles wat over de koffiecultuur gezegd wordt door heer en als Dr. Cramer, Sibinga Mulder en nu weer de heer van Hasselt als iets nieuws beschouwd te moeten worden — en dit is toch geenszins het geval. Reeds bijna twee eeuwen geleden, n.l. in 1726, bedroeg de koffie-uitvoer van Suriname 100.000 ponden en geen andere cultuur kan ons wellicht zulke snelle vorderingen vertoonen als die van de koffie — in 1759 bedroeg de uitvoer daarvan 9.745.000, en in 1775 de verbazende hoeveelheid van 20.000.000 ponden koffie. In het afgelopen jaar bedroeg die nog slechts 1.000.000 ponden. De productie moet dus niet minder dan het 20-voud toenemen, voordat wij zoover zijn als anderhalve eeuw geleden.

Het niet beschikbaar komen van kapitaal voor de koffiecultuur in Suriname kan ook niet toegeschreven worden aan het thans niet aanwezig zijn van renderende koffieplantages.

Van algemeene bekendheid (ook in 't Moederland) mag geacht worden dat en bodem en klimaat zich uitstekend leenen voor koffiecultuur en dat daarin voorheen schatten verlied werden. Het terugloopen der productie na 1898 moet dan ook niet gezocht worden in het voorkomen van ziekte, doch uitsluitend in het verwaarlozen der cultuur tengevolge van de zeer lage prijzen, die de koffie opbracht.

Wanneer destijds de zoo broodnoodige cultuur-bank bestaan had, hadden de planters met succes den strijd kunnen volhouden, was thans elke onderneming kapitaalcrachtig genoeg om den strijd tegen de krullotenziekte aan te binden en zou binnen luttel jaren de landbouw weder de plaats innemen, die hem rechtmatig toekomt. Het ontbreken van een Landbouwcredietbank zal in de toekomst de schromelijkste gevolgen na zich slepen.”

Zeer juist gezegd, met ééne uitzondering, het is n.l. niet waar, dat het in het moederland van algemeene be-

kendheid mag geacht worden, dat er voorheen schatten verlied zijn in de koffiecultuur. Het Moederland heeft de verbazende winsten vergeten en alleen onthouden de verliezen, die in slechte tijden geleden zijn. En het is niet zoo heel lang geleden, dat in de Tweede Kamer de productie van de Liberia-koffie in Suriname in twijfel getrokken werd.

Wat betreft den raad, meermalen gegeven door menschen, die de geschiedenis van den Surinaamschen landbouw niet kennen en geen rekening houden met de eigenaardige arbeidstoestanden, om zich op iedere plantage tot één cultuur te bepalen, willen wij hier uit de nota van Dr. P. J. S. Cramer van 24 September 1910 (ook opgenomen in het Rapport der Suriname-commissie) het volgende aanhalen:

„Bij de kans op mislukking, die in het landbouwbedrijf altijd bestaat, is het noodig het risico over meerdere cultures te verdeelen. Dubbel noodzakelijk is dit in een land als Suriname. Indien hier door ernstigen tegenslag een tak van het landbouwbedrijf opgegeven zou moeten worden, zou dit voor de zich daarop uitsluitend toeleggende plantages groote moeilijkheden na zich slepen, wat het afdanken van contractanten betreft. Cultures, die met zij het ook betrekkelijk kleine winsten, weinig risico opleveren, verdienen hier daarom de voorkeur boven die, waarbij met mogelijk hooge winsten ook een groote kans op verlies gepaard gaat.”

Dit wordt in de nota nader uiteengezet. Wij vertrouwen dat de Surinaamsche planters zoo wijs zullen zijn, zich niet te laten verleiden alles op één kaart te zetten.

* * *

„Neerlandia” van deze maand deelt onder het hoofd „Groep Suriname” het volgende mede.

„Verschillende pogingen om deze groep weer tot nieuw leven te wekken, hadden tot heden niet het gewenschte gevolg. De tijdsomstandigheden zijn er niet gunstig voor.

Het Hoofdbestuur heeft reden om te hopen, dat groep Suriname binnenkort weer met een kleine goede kern haar werkzaamheden zal hervatten.

Wie daartoe in de kolonie kan bijdragen, bewijst het A. N. V. een goeden dienst.”

Voor het ledental van deze groep vinden wij elders in het blad het cijfer 174.

* * *

Ook in Suriname zal met leedwezen vernomen worden het overlijden van Dr. D. B. o. s., den oud-voorzitter van de Suriname-commissie, die in de Tweede Kamer zoo zeer geijverd heeft voor de tot standkoming van een cultuurbank in Suriname en voor de voortzetting van de bacoventcultuur.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Wie de schoen past Maha Prana schrijft in „De Voorpost”:

Een vader had een zoon, doch hij was er niet tevreden mee. Hij zou graag willen, dat hij meer kinderen had. Toen dacht de vader: Wacht, ik zal een tweede vrouw huwen. Misschien zal God mijn tweede huwelijk zegenen, en daartuit kinderen doen geboren worden. En het gebeurde alzoo. God schonk hem zoons en dochters, ieder bedeed met zijn of haar eigenschappen. Toen die vader echter het tweede huwelijk aanging, was zijn eerste zoon reeds volwassen. Deze had de aard van den vader, was in alles zijn vader gelijk. Geen wonder dus, dat vader veel van Japie (want zoo heette de zoon), hield. Hij koesterde hem, toen deze nog klein was en gaf hem een weelderige opvoeding. De kinderen, bij de tweede vrouw verwekt, waren echter geheel anders opgevoed. Vader was een heel ander mensch geworden, was aan lager wal geraakt door toedoen van zijn oudsten zoon, die al het geld van vader had verbrast. Nu had vader niet zooveel meer, om de nog jonge kinderen der tweede vrouw behoorlijk groot te brengen. In armoede leefde de tweede vrouw voort met haar vele hulpbehoevende kinderen. Vader koos hieruit enkelen, die hij wettig erkende als te zijn „zijn eigen kinderen”. „Kaatje”, zei vader, „het spijt me geducht, dat ik 't tegen je moet zeggen, doch zooals 't thans met ons gaat, kan 't niet langer. Ik ben — geruïneerd. Hier heb je een zakje met geld, ga in vrede met je zeven kinderen. Deze drie, Jo, Jettie en Keetje, neem ik mee. Laten wij zoo van elkaar scheiden. Kaatje schrikte hevig en kon vanwege dien schrik geen woorden uitbrengen. Onder bittere tranen verliet zij haar man's woning, vergezeld van haar nog jonge zeven kinderen. Doch in haar hart dacht zij: Hoe heb ik mijn best niet gedaan om mijn man terwille te zijn. Steeds heb ik getracht om zuinig te zijn, om te sparen voor de toekomst. Ik heb steeds het welzijn van ons gezin betracht en God zegend mijn werk. Mijn hard werken werd bekroond met succes — maar ach — de vader mijner kinderen dacht alleen aan zijn eerste vrouw en zoon — want leven zij niet ten koste van mijn zwoegen en zweeten? — En de brave vrouw snikte en pinkte een traan weg. Verder zei ze niets of liever dacht zij niets. Haar hart was vol kommer en verdriet dat zij moest verdragen haar heele leven lang. Wie zou die arme vrouw wezen en haar kinderen, die zwakke, hulpbehoevende kinderen?

Offervaardigheid. De „Pembrita Betawi” wijst op de offervaardigheid der Chineezers, die duizenden gulden van hun winst kunnen afzonderen om behoefte

ERNEST CASSUTTO & A. KERVEL

TANDARTSEN,

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: Scheveningen 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen. Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid. Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.

Directie: J. VAANDRAGER.

RUYS' Handelsvereniging

Amsterdam - Rotterdam - Den Haag - Groningen

„Multiplex Hammond Schrijfmachine”

Moderne Kantoormachines - Stalen Meubelen

Prinsestraat 27 ===== Telefoon 2804

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen

Oudehavenkade n.l. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering, Automobiilverzekering, Enz. Enz.

VRAAGT PROSPECTUS.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaia.

Modemagazijnen

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10.

Prins Hendrikstraat 104-106

Nieuwe afdeling: Blouses

Prima Confectie.

Uitsluitend Prins Hendrikstraat 104

landgenooten te helpen. En wat doen de rijke Inlanders met de hun door den Islam voorgeschreven djakat? vraagt de schrijver. Hoogstens geeft hij daarvan 20 % aan werkelijk arme menschen, de rest komt bij de eigen familie terecht, of bij een schoonzoon, die in Mekka vertoef. Was 't geen gebiedend voorschrift, er zou in 't geheel niets gegeven worden. Nu nog beproeft men 't desniet-tegenstaande Allah voor den gek te houden, door voorafgaande afspraakjes met de te begiftigen personen te maken. Men schenkt bijv. als djakat een zak met f1000, maar krijgt die als geschenk terug, verminderd met één of twee rijksdaalders.

Inl. Armenfonds. In de „Oetoesan Hindia” zijn de statuten verschenen van het Koedoesch Inlandsch armenfonds, dat in 1913 werd opgericht. O. m. is daarin voor iederen heerendienstplichtige de verplichting opgenomen om als djakat of liefdegift jaarlijks minstens 10 centen af te zonderen, en wel door tusschenkomst van de betrokken dessahoofden en met inachtneming van de Inlandsche gemeenteordonnantie. Ambtholve is als voorzitter aangewezen de regent, als onder-voorzitter de patih en als bestuursleden de distriks- en onder-distrikschouffden. In den tijd van drie jaren werd reeds ± f1000 aan bijdragen ontvangen.

Mohammedanisme. In hetzelfde blad wordt gevraagd, waarom op het jongste Moeloeffest de Inlandsche en Arabische handelaren te Soerabaja hunne tokos niet gesloten hebben ter eere van den Profeet.

In de „Oetoesan Melajoe” is een artikel gewijd aan den strijd, dien Mohamed heeft moeten voeren tegen de heidensche Arabieren. Schandelijke bedrijven werden toen bedreven, niettegenstaande het onderricht en de leiding van den Profeet zelf. Trouwens nu nog, zegt 't blad, zijn de Arabieren niet huiverig van vuile praktijken. Te Batavia, Semarang, Soerabaja en andere plaatsen kan men daarvan getuigen.

De Heilige Oorlog werd gepredikt tegen Mohameds tijdgenooten, die hem en zijne volgelingen wilden dwingen om weder terug te keeren tot den heidenschen afgodendienst. Geenszins was 't de bedoeling om een wereldrijk te stichten, toen niet en nu ook niet, zoodat de Heilige Oorlog nooit gevoerd mag worden tot verkrijging van eenige politieke macht.

De S. I. De „Modjopait” beweert, dat de Sarikat Islam niet aan de verwachtingen beantwoordt heeft, doch vele teleurstelling gevaard heeft. Een ezel heeft men voor een Arabisch paard aangezien. Waar geen goede leiders zijn, moet een zaak verkeerd gaan. Zoo is 't ook met de S. I. gegaan, die geen geschikte leiders aan het hoofd gehad heeft. Tjokroaminoto heeft den mond vol van de leus: „Opheffing van het ras”, maar in het programma van de vereeniging wordt daarvan geen melding gemaakt. Integendeel hebben hij en zijne trawanten een verbond gemaakt met de kapitalisten. In den aanvang had deze vereeniging een revolutionair karakter, daarna is zij zoet geworden. Dit was verkeerd ingezien. Eerst dan zal zij nuttig werken, als zij weer het oude revolutionaire karakter aanneemt. Doet zij dit niet, dan zal zij een oneervolledig dood sterven. Is het niet beter op het veld van eer te sneven? — Boedi Oetomo — zoo gaat 't blad voort — toont evenmin karakter. Dit is een vereeniging van ambtenaren. In een land als Java, dat geen middenstand kent, heeft men de keus tusschen een strijd tegen het Gouvernement als werkgever of de vijand van den kleinen man te zijn. Boedi Oetomo deed noch 't een noch 't andere. Zij richtte verzoeken tot de Regeering, waar zij had moeten eischen.

In de Tjahaja Timor wordt naar aanleiding van het besprokene op de algemeene vergadering van de S. I. te Malang, geconstateerd, dat de Inlandsche beweging ontstaan is als een gevolg van de verwaarloozing der belangen van het volk door verschillende bestuurshoofden. De Inlander is nu een ander mensch geworden, dan die hij 5, 10 jaren geleden was. Hij wenscht anders behandeld te worden dan vroeger; hij heeft afstand gedaan van zijn slaafsche gewoonten.

Op deze vergadering heeft een kringleider in een voordracht te kennen gegeven, dat de S. I. geen nieuwen godsdienst heeft ingevoerd, daarentegen wel beijverd om den bestaanden godsdienst beter te doen begrijpen, beter ter harte te doen nemen, dan tot nu toe plaats heeft. Dan zal van zelf moeten ophouden het aanbidden van en het doen van sembahs tegenover de verschillende aardsche machten. Alleen aan Allah en zijn vertegenwoordigers komt deze eer toe. Indien de bevelen van de autoriteiten, het dessahoofd er onder begrepen, rechtmatig zijn, dienen zij opgevolgd te worden; zoo niet, dan moet daartegen geprotesteerd worden, zoo noodig tot bij de koningin toe. In Nederland heeft zich nooit een vorstenmoord voorgedaan. Maar daar is ook trouw aan de zijde van het volk, tegenover de rechtvaardigheid van het Staatshoofd. En de trouw daar openbaart zich niet door sembahs of hurken, zooals de kikkvorsch doen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Bijgeloof gestraft. Het bijgeloof speelt bij de Chinezen nog een groote rol — aldus de „Perniagan”, — die daarvan het volgende staaltje verhaalt. Een Chinese vrouw, die na den dood van haar man in vrij goeden doen was achtergebleven, kreeg op een dag bezoek van een Javaansche vrouw, die zich als raden ajoe van vorstelijke afkomst uit Solo aan haar voorstelde.

Naar de reden van haar bezoek gevraagd, antwoordde de raden ajoe, na de gastvrouw verzocht te hebben haar onder vier oogen te mogen spreken, het volgende:

„Mevrouw, het is zuivere belangstelling, die mij dreef tot u te komen. Uwe positie als weduwe is wel is waar niet deerniswaardig, maar toch voor verbetering vatbaar, wat vooral in deze dure tijden niet uit 't oog verloren mag worden. Ik weet een middel, of liever gezegd, ik bezit een wondere toovermacht om uw fortuin te vermeerderen, zonder dat het u een cent zal kosten. Sta mij toe, u daarvan een proef te leveren”. — De Chinese vrouw ging er op in, waarna de raden ajoe haar om een halven gulden en een blikken trommel vroeg. De halve gulden moest toen in vijftig centen worden uitgeteld, die in de blikken trommel werden gedaan, die daarna goed werd afgesloten, met een reep papier beplakt en verzegeld. Een verbreking der zegels was mogelijk, maar dan ook zichtbaar. De sleutel van de trommel hield de Chinese vrouw in handen. Zij moest de trommel elken avond bewieroken, en na acht dagen zou de raden ajoe dan terugkeeren. Zij kwam na acht dagen terug. De trommel werd geopend. In de plaats van de vijftig centen, waren er vijftig gulden in de trommel. De Chinese vrouw was uitermate verheugd, vroeg of de raden ajoe geen ander kunststuk had om haar bezit te vermenigvuldigen. „Geef mij uwe juweelen, uw goud en zilverwerk”, antwoordde de raden ajoe; „ik zal die in dezelfde trommel doen en gij zult na acht dagen uw schat verdubbeld zien.” Uitermate verheugd haalde de Chinese vrouw, wat zij aan juweelen bij de hand had tot een waarde van f8000 en stelde deze de raden ajoe ter hand. „Brenge mij nu dezelfde blikken trommel, waarin gij laatst de centen hebt gedaan”. De Chinese vrouw ging even heen om de trommel te halen, en van deze gelegenheid maakte de raden ajoe gebruik om de juweelen weg te nemen en in de plaats daarvan andere voorwerpen in een doek te wikkelen. Toen de Chinese vrouw met de trommel terugkwam, zeide de raden ajoe: „Ik heb uwe juweelen enz. in dezen doek gewikkeld; ze gaan nu even, als de centen in deze trommel. De trommel zal ik afsluiten en beplakken en verzegelen, zooals ik den vorigen keer gedaan heb. Berg nu de trommel op. Bewierook die elken avond. Over acht dagen kom ik terug om samen met u de trommel te openen. Zie hier de sleutel, dien gij bij u kunt houden”. De raden ajoe ging heen, maar kwam na acht dagen niet terug. De Chinese vrouw wachtte en wachtte, tot zij ongeduldig geworden de trommel maar zelf opende. Van schrik viel zij bijna flauw, toen zij in de plaats van haar juweelen, die zij vermeerdert waande, glasscherven daarin aantrof.

Niet gracieus. De „Djawatengah” schrijft over den watersnood in Holland, wat z. i. ook als een dreigend gevaar voor Indië beschouwd moet worden: Want nu zullen ook hier, in Indië, de noodige comité's gevormd worden, die de portemonnaies der ingezetenen gaan onderzoeken. Oppassen is dus de boodschap! Maar wie zal Indië helpen en zijn armoedige kampongbewoners, die nog slechts een hutje van bamboe bezitten en waar de pest en ook het water hun intrede hebben gedaan? Ja, Indië is nog altijd rijk, zoolang daar de cassave groeit en het zal wel rijk blijven, maar dom ook. Toch wekt de redactie de Inlanders op, om ten behoeve van Nederland, dat tengevolge van de overstromingen in nood verkeert, liefdadigheidsvoorstellingen te geven. Nederland, zegt zij, heeft toch veel goeds voor Indië gedaan. Het verdient daarom eerder dan België of Turkije geholpen te worden. Aan het hoofd van deze opwekking zijn, wel eigenaardig, de volgende woorden geschreven: Weder bij een geschrapt geld. Als voor België uit Indië geld gekrabbd moet worden, waarom voor Nederland dan niet?

Dankbaarheid. De „Tjhoen Tjhioe” spreekt haar dank uit aan de Regeering voor de onlangs afgekomen beslissing, dat de voor Inlanders opgerichte ambachtsscholen ook bestemd zijn voor de met hen gelijk gestelden. 't Is te hopen, alzo de schrijver, dat nu de Chinezen, voor wie in Indië de landbouw gesloten is, daarvan ook zullen profiteeren, opdat de loonen en de handel niet nog lager zullen dalen, door het stijgen van het aanbod van geschoolde werkkrachten. De pranakans moeten niet uit de hoogte neerzien op handenarbeid.

Ruime opvattingen. De „Warna Warta” geeft een portret van den heer Douwes Dekker en spoort de Chinezen aan, om ook het Tadofonds te steunen, opdat hij geholpen kan worden, die zich voor het algemeen belang heeft opgeofferd. De Chinezen zullen hierdoor toonen ruime opvatting van samenleving te hebben.

De „Djawatengah” plaatste een schrijven van Darna Koesoema, waarin deze om geldelijken steun vroeg voor het gezin van den veroordeelden journalist Marco. De „Warna Warta” had evenmin bezwaar dit verzoek op te nemen, overtuigd, dat in beider belang Chinezen en Inlanders eendrachtig samen moeten leven, maar dan zou zij toch de aandacht er op gevestigd willen hebben, dat diezelfde Marco steeds onaangename dingen over de Chinezen in 't algemeen gezegd heeft, wat nu de „Oetoesan Hindia” nog doet. Maar aan wraak willen deze beide bladen niet denken.

Van Vreemde Koloniën.

De Deutsche nota aan Amerika.

Geen Nederlander, die de emotiën van den duikbootoorlog heeft meegevoelt, twijfelt aan 't hooge belang dat

BEËEDIGD EXPERT.
Inkoop van Oud-Indische Brillanten,
Paarlen, Juweelen, enz.

N. BLOM,
Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320.
AMSTERDAM.

Sigarenmagazijn
W. H. RUSMAN
Weimarstraat Den Haag
hoek van Bylandtstraat 89-91.
TELEFOON HAAG 8392.

Verlofgangers!

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

His Master's Voice

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder dien onaangename neusklink, die het verouderde systeem van machines met safiernaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.

De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”
hoek Gang Passar Baroe/Gang Kleykamp,
BATAVIA.
GRAMOPHONE AGENCY,
38 Gembongan, SOERABAJA,
HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Deli).
Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY
— 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

Kleermakerij UNICUM

Hofspui 10 (5de Huis vanaf) DEN HAAG. - Tel. 4947
de Lange Poten

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN

VERMAKEN
MODERNISEEREN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleeding.

Bijz. geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.

Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

J. C. P. HOOGVEEN,

Hoffleverancier
van H. M. de Koningin en van H. M. de Koningin-Moeder

Wijnen, Comestibles, Thee.

UITSLUITEND 1ste KLAS KRUIDENIERS EN
INDISCHE WAREN.

Fred. Hendriklaan 141. Telefoon S. 429.
OPGERICHT 1811.

Kledingmagazijnen P. VAN DEN BRUL

AMSTERDAM
—
DEN HAAG
—
GRONINGEN
—
HOORN
—
LEEUWARDEN
—
HILVERSUM.

ONZE GEMAAKTE

**HEEREN-, JONGHEEREN-
en KINDERKLEEDING**

is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Eleganten Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING

Kleedermakerij van den eersten rang

deze kwestie ook voor de koloniën heeft. En los weer van het betrekken van de neutrale handelsschepen in het oorlogsgevaar, heeft de vraag of Noord-Amerika zich alsnog partij zal stellen in den wereldkrijg, evenzeer groote beteekenis voor verschillende koloniën. Wij mogen te dezer plaatse dus wel eens nagaan wat de D. nota ons gezegd heeft, of juist, wat wij meenen dat zij wil zeggen.

De lange nota geeft en als inleiding en in het laatste gedeelte concessies, welke niet zonder beteekenis zijn, en die, daar president Wilson in zijn hart een vrede-man is, misschien tot tijdwinst kunnen leiden, en de krijgsman wint al veel, al wint hij niets dan tijd. De eerste concessie is, naar 't ons voorkomt, zonder voorbehoud als zoodanig door Amerika te aanvaarden. Zij erkent de mogelijkheid dat de Sussex bij vergissing voor een oorlogsschip gehouden en getorpedeerd is, een nader onderzoek is aanhangig. Na de houding van de D. regering ten opzichte van de Tubantia, is een open erkenning van schuld te verwachten, wanneer deze door 't onderzoek wordt uitgewezen. Aan de andere tegemoetkoming wordt een opdracht verbonden, waardoor haar, naar wij vreezen, elke praktische waarde als punt van vergelijk wordt ontnomen. De D. zeemacht heeft bevelen ontvangen voor de inachtneming van de erkende beginselen betreffende het aanhouden, doorzoeken en vernielen van handelsvaartuigen; ook binnen het zeeoorlogsgebied zullen koopvaardersschepen niet zonder waarschuwing en redding van de menschenlevens in den grond worden gehoord, tenzij zij vluchten of tegenweer bieden. Biedt dit al niet heel veel, D. voegt er aan toe, maar Am. zou niet neutraal zijn als 't van ons een dergelijke tegemoetkoming vroeg, zonder ook van onze tegenstanders te vergen, dat zij prijsgeven wat ons er toe gebracht heeft anders te handelen. De D. reg. twijfelt er niet aan, dat de Am. reg. thans van Gr. Brittannië onverwijld en met allen nadruk de inachtneming zal eischen en ook zal weten af te dwingen van de vóór den oorlog algemeen erkende volkenrechtelijke bepalingen. Am. zal D. wel niet 't recht toekennen, waar 't tot dit rijk een nota had gericht, om zich een opdracht te laten voorschrijven, te minder wanneer die opdracht geformuleerd is tot een verwijt.

Met dit woord „verwijt” is het overige gedeelte der nota ook gekarakteriseerd. Is de wensch, om indien eenigszins doenlijk de vredebreuk te voorkomen, bij Wilson zóó sterk, dat hij den nota-strijd nog rekken wil, dan bieden de 2 concessies gelegenheid hiertoe, maar kalmeerend lijkt ons het antwoord overigens niet.

D. heeft zich, heet het, meer zelfbeperking opgelegd dan Engeland. Vergissingen, die niet te vermijden zijn, worden D. als niet loyale daden aangerekend. De D. regering heeft aan die van de V. S. herhaaldelijk voorstellen gedaan, met het doel onvermijdelijke gevaren van den zee-oorlog voor Am. reizigers en goederen tot een minimum te beperken, de V. S. traden niet in de voorstellen, zoodat zij zelf een deel der schuld dragen. Voor het beroep, op D. gedaan, om den oorlog tot de gewapende machten te beperken, moet D. herinneren dat 't uit noodweer handelt, nadat Eng. het aanlegt op stelselmatige uithongering van vele miljoenen vrouwen en kinderen. Komt Am. op voor de rechten der neutralen dan wordt 't weer verwezen naar de handelingen van Gr. Br., dat tot in zijn jongste maatregelen (verbod tot gebruik van D. bunker-kolen door de neutralen) dwingelandij over de neutralen uitoefent. Het D. volk weet dat Am. 't in zijn macht heeft om den oorlog in dit opzicht te beperken tot de strijdmachten der strijdvoerende naties, gebeurt dit niet dan is 't doordien Am. niet naar beide zijden met gelijke maat meet. D. wordt met een vredebreuk bedreigt. Engeland ontvangt alleen protesten, maar de invoer van oorlogstuig van allerlei aard gaat door.

Daar gelaten hoe men overigens over deze opvattingen denkt, als olie op de golven kunnen zij bezwaarlijk dienst doen. Toch verzekert en herhaalt de nota dat D. vrede met Am. wil, en daarom dan ook tot de bovenvermelde tweede concessie komt. Maar D. spreekt hierbij uit dat, mochten de stappen van de V. St. niet tot het gewenschte succes leiden, om aan de wetten der menselijkheid bij alle oorlogvoerende naties gezag te verschaffen, dan behoudt D. zich volledige vrijheid van besluiten voor. Men weet wat dit beteekent en men moet er op rekenen dat Am. zich niet laat voorschrijven wat het ten opzichte van Engeland te doen heeft. Uitsstel, afwachten of breken?

En toch wordt er één toon in aangeslagen, waaruit wél hoop mag spreken. Herinnerd wordt dat de D. regering, in 't bewustzijn van haar kracht, zich veroorloofd heeft tweemaal in de laatste maanden haar bereidwilligheid tot een vrede, waarbij D.'s levensbelangen worden gewaarborgd, openlijk voor de heele wereld kond te doen. Eigenlijk is die bereidwilligheid toen zóó omvonden uitgesproken, dat de heele wereld niet wist wat zij er aan had. Nu is voor 't eerst duidelijk gezegd, dat D. vrede wil; en wordt dit verkondigd als een ten derde male uitgedrukte bereidverklaring. Is dit gezegd om president Wilson uit te noodigen in de plaats van een oorlogsheld te worden, zijn half verzaakte roeping als vredesapostel te gedenken? In elk geval uitgesproken is 't, in drievoudige verklaring. Als Wilson deze gelegenheid niet aangrijpt, of zelfs als hij 't wel doet, in geen geval mag 't verloren gaan voor hen, die roeping kunnen hebben, dat vredesaanbod tot zijn recht te doen komen. Thans lijkt 't ons dat voor de Nederlandsche regering, voor de koningin, in wier residentie, door samenwerking van alle naties ter wereld, een vredespaais gebouwd is, het oogenblik gekomen is om de uit Berlijn gezonden boodschap te aanvaarden en te trachten haar te maken tot een begin van onderhandeling, die den vrede kan doen groeien uit een nota, waarin overigens, voor haar zelf beschouwd, nieuw onheilvoorspellend gevaar opgesloten kan liggen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Uitgaven van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Van het door dit Gen. uitgegeven tijdschrift, verscheen afl. 4, deel 57. Ze bestaat uit een viertal Atjehsche Si Meuseukin vertellingen, uitgegeven in oorspronkelijken tekst met Hollandsche vertaling (met uitzondering van het tweede verhaal, dat daarvoor minder geschikt werd geacht), door Raden Dr. Hoesin Djajadiningrat. Tot toelichting diene dat Si Meuseukin in de Atjehsche vertellingen een figuur is, die eensdeels trekken van overeenkomst vertoont met den Europeeschen Uilespiegel, anderdeels de rol vervult van een romanheld, aanvankelijk arm en behoeftig, die na verscheidene avonturen ten slotte koning wordt.

Verder gaf het Genootschap uit het vanwege den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië samengestelde Oudheid-

kundig verslag over het vierde kwartaal 1916. Behalve de mededeelingen, welke meer dien tak van dienst zelf betreffen, bevat het verslag ook een opstel van den heer P. V. van Stein Callenfels, getiteld: „Eenige opmerkingen aangaande de basreliefs van Tjandi Tegawangi en het tweede terras van Tjandi Toempang”.

De Indische Gids.

De Mei-afl. opent met een terugblik op hetgeen door den afgetreden Gouverneur-Generaal A. W. F. Idenburg is verricht tijdens zijn Indisch onderkoningschap. De schr., E. E. A. van Heekeren (hoofdredacteur van de I. G.) is vol lof en constateert dat het bewindstijdperk van G.-G. Idenburg voor ons staat als een periode „dat een hoogstaand, rechtschapen man, ginds de teugels van het gezag in handen had en zijne groote macht eerlijk heeft aangewend ten bate van de koloniën. Hij heeft te den 21en Maart kunnen overgeven aan zijn opvolger, in de vaste overtuiging, dat er een tevreden, op wederzijdsch vertrouwen gebaseerde geest heerscht, dat er een deugdelijken grondslag is gelegd, waarop kan worden voortgebouwd.” De heer v. H. wil verder niet twisten over de vraag of de heer Idenburg een groot of alleen een goed Gouverneur-Generaal is geweest, doch houdt zich overtuigd dat hij in Indië groot stellig werk heeft verricht.

De heer J. C. Vos publiceert vervolgens eenige aantekeningen betreffende de vaccinatie der Atjehsche bevolking in het vaccine-district Lho Seumawé en eenige hiermede in verband staande verrichtingen. Schr. concludeert dat het eenige middel om aan de telkens voorkomende pokkenepidemiën, respectievelijk endemiën, een einde te maken, verplichte vaccinatie is, waartegen de Islam trouwens geen bezwaren heeft.

De heer A. te Wechel houdt eene beschouwing over de wijze van verkoop van Gouvernements-djatihout, eene bestrijding inhoudend van het artikel van den houtvester Beck (I. G. Jan. 1916) over de particuliere exploitatie van het djatihoutbedrijf op Java.

Behalve het eerste gedeelte van een uit het Engelsch vertaalde roman „Liefdeleven onder de palmen”, door Peter Brundell bevat deze afl. dan nog de gewone maandelijksche rubrieken (in elk waarvan weer talrijke onderwerpen behandeld worden): Varia. — Maandelijksche revue van brochures enz. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Teysmannia.

De December-afl. bevat een tweetal opstellen, n.l. van J. Olivier, getiteld: Een verwaarloosd volksbelang (waarbij schr. aandringt op verscherpte maatregelen tegen uitroeiing van nuttige diersoorten en voor het uitroeien van schadelijk gedierte) en eene slotbeschouwing van Dr. W. Roepke over sprinkhanenplagen en de middelen die tot hare verdelging kunnen worden aangewend (biologische, mechanische en chemische). — Uit de interessante rubriek „Sprokkelingen op landbouwgebied” noteeren we de volgende stukken: Het ontijdig afsterven van peperranken. — Bliksemshade in de tropen. — De door de vorst op de Pengalengansche hoogvlakte veroorzaakte schade. — De rijstboorderplag op Java. — Sprinkhanen.

De Macedoniër.

In het Mei-Nr. schrijft Ds. S. Bakker te Djokjakarta een artikel over de Pandita djawa (Javaansche dienaren des Woords zou men ze kunnen noemen). Schr. acht den tijd thans gekomen om over te gaan tot de instelling van het Javaansche predikambt (nu zijn er nog slechts ouderlingen en diakenen), mits de Javaansche gemeente het zelf begeert, want als de pandita's aan de gemeenten worden opgedrongen, verwacht schr. er weinig heil van. Evenmin voelt hij vooralsnog voor het denkbeeld om bekwaame en godvreezende Javanen in Nederland in de theologie te laten studeeren; ze zouden na volbrachte studie wellicht heel goed een Hollandsche gemeente kunnen bedienen, maar voor een Javaansche zeer waarschijnlijk ongeschikt zijn. Niet het peil der ontwikkeling in Europa, maar het peil der ontwikkeling op Java, bepaalt — volgen Ds. B. — den graad van wetenschappelijke bekwaamheid, die de Javaansche predikanten moeten bezitten.

De zendeling D. K. Wielenga geeft historische bijzonderheden van het eiland Soemba gedurende den tijd der Oost-Indische Compagnie, als inleiding eener beschouwing over de zending aldaar. Schr. heeft hierbij een dankbaar gebruik gemaakt van een geschrift van den heer de Roo van Alderwerelt.

Voorts zij gewezen op de periodieke rubriek van Ds. Dijkstra, getiteld „Uit mijn Camera”, waarin we o.m. het volgende aantreffen:

Een Universiteit op Java.

„De Stand. no. 13474 breekt nog eens weer een lans voor een Universiteit op Java. Hij wijst op de Philippijnen: Niet zoo ver van onzen Archipel liggen de Philippijnen, en sinds lang had Spanje de noodzakelijkheid ingezien, in Manilla een eigen Universiteit voor het nieuw opkomende insulaire leven te stichten.

Deze Universiteit bestaat nog, en ook de Amerikanen hielden ze in stand. Zelfs had ze nog kort geleden een getal van 2119 studenten, niet minder dan zeven faculteiten, en bij de zestig hoogleraren. Ze bezit een zeer aanzienlijke bibliotheek, en allerlei instituten van bijzondere aard, terwijl bovendien te Manilla nog een lagere medische school gesticht is met 20 hoogleraren en 16 instructeurs.

Bedenk nu wel, hoe bijna niets de Philippijnen zijn, zoo zij ze met onzen ganschen Archipel vergelijkt, en vraag u dan af, of het aangaat, een eilandengroep met over de 40 miljoen inwoners, vlak beneden Manilla, nog veel langer van een Universitaire school verstoken te laten.”

Onze Eeuw.

Onder den titel „Op een tweesprong” geeft de heer H. Krayer van Aalst, zendeling (of oud-zendeling) op het eiland Ceran een boeiend, op genoemd eiland spelend, verhaal.

Verder besluit Dr. E. B. Kielstra zijn historisch-staatskundige beschouwingen over West-Borneo. Op onderhouden de wijze geeft Dr. K. een overzicht van de verschillende landschappen waaruit de res. Westerafdeeling van Borneo is samengesteld en van hunne verhoudingen tot het Ned.-Indische gouvernement, van de vroegste tot de tegenwoordige tijden. Na de lezing moet men onwillekeurig tot de conclusie komen, dat — hoewel in de laatste twintig jaren veel verandering ten goede te bespeuren is — het nog jaren en jaren zal duren voor Borneo, als onderdeel van Neerland's koloniaal bezit, op één lijn gesteld kan worden met Java, of zelfs met Sumatra.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

In de eerste afl. van deel LVI o.m. de volgende bijdragen: Cholesterine-stofwisseling en rassenpathologie, door C. D. de Lange. — Jicht als tropische ziekte, door Dr. R.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten Visch, Vleeschwaren Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DEGELUK ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGLSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH
LET-OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
— OVER DE WAALSCHERKERK —
58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN KRUL TEL. 2234

WIJTENBURG-MOLL

MEUBILEERING
BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ
INRICHTING VAN VILLA'S EN HUIZEN
in huur per maand en per jaar.

Anna van Saxenplein 2 - 's-Gravenhage - Tel. 7255

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.
Onze Geillustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.
TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
Prijscourant gratis.

Japansche Kunst

THEEHANDEL
THEESALON

Van Yeen & Co.
Plaats 33 - Tel. H. 2375

MARTINUS NIJHOFF - UITGEVER - 'S-GRAVENHAGE

DE HOLLANDSCHE SCHILDERKUNST

in de 19e eeuw

door G. H. MARIUS.

Met 139 autotypieën. 1904. 538 blz. roy. 8vo.

In linnen. Vroeger f 9.25; thans f 4.75.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

Tramhalte 7 en 13 DEN HAAG
halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien.

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.

Adverteeren doet verkoopen.

Römer. — De bibliologische diagnose der gonorrhoe, door J. S. Holander. — Bijdrage tot de therapie der gonorrhoe, door Th. Kloppenburg. — Een geval van traumatische buikabsces uit de ziekeninrichting te Langsar (S. O. K.), door P. Broertjes.

Verder bevat het verslag over het 2e kwartaal van 1915 van den dienst der pestbestrijding, hetwelk ons bereikte gelijk met bovengenoemde afl. van het G. T., een rapport over een longpest-epidemie op den Boereng en omgeving (April—Mei 1915), door F. H. van Loon.

De Voorpost.

In No. 9 van „De Voorpost” zet de redacteur Tjipto Mangoenkoesoemo de discussie over de „taalquaestie” voort; schrijver concludeert o.a. „Voor zoover onze (dat is de Javaansche) taal nog niet dood is, moet zij dood gemaakt worden, ten einde haar een wederopstanding mogelijk te maken. (Men zie ook over deze kwestie de Banier van 3 Febr. j.l. onder het opschrift „Nederlandsch of Javaansch”).

Verder vonden we in dit Nr. een los „Bulletin” met den navolgenden inhoud:

„Onze leider DOUWES DEKKER is uit Engelsche handen geraakt, en zal zijn bestemming volgen naar Timor-Koepang.

Voor zooverre deze lostating door de Engelschen te danken is aan de sociaal-democratische Kamerfractie is het hier de plaats die fractie onzen dank te betuigen, waarbij niet vergeten mag worden, dat de I. S. D. V. in Indië aan die bevrijding een werkzaam aandeel heeft gehad.”

In No. 10 schrijft de heer A. Bijvoet een artikel: „Was de vorming der Indische partij noodzakelijk”, welke vraag hij bevestigend beantwoordt. — Onder het opschrift: Indië en de Europeesche wetenschappen, betoogt S. W. het nut voor de Javanen om zich die wetenschappen eigen te maken. Hij schrijft o.a. (een zeldzame uiting in een orgaan als de Voorpost): „Vertrouw op de Regeering, want hare richting is werkelijk er op gericht onze positie te verbeteren. Wij hebben de plicht dankbaar te zijn voor den steun van Nederland, want wat het wil ons, dat is Ned.-Indië, vooruitbrengen”. (Wij denken er anders over, teekent, tusschen twee haakjes, de heer Tj. Mangoenkoesoemo aan).

Indisch Militair Tijdschrift.

De Febr.-afl. opent met het portret van den onlangs verongelukten legercommandant J. P. Michielsen, waarbij een kort waardeerend bijschrift. Overigens bestaat de inhoud uit zuiver technisch-militaire onderwerpen, waarvan we enkele met afkorting der titels noemen, n.l.: Bokschietsen, inschietsen van geweren enz., door F. Oberstadt. — Onze voorschriften voor de veld-telephonie, door H. L. Maurer. — Het schieten op vliegtuigen, door P. v. d. Meijden. — Eenige opmerkingen en voorstellen betreffende de telegraf-afdeeling van de legerecavalerie, door J. W. Stoutjesdijk.

De Handel.

Met April-Nr. van „De Handel” bevat wederom een vervolg van de uitvoerige en geïllustreerde beschouwing van den heer J. Sibinga Mulder, over de administratie eener suikeronderneming op Java.

Curaçao en de petroleumindustrie.

We lezen in het Mei-Nr. van „Het Nederlandsche Zee-
wezen”:

„De petroleumindustrie kan voor Curaçao van belang worden nu de Kon. Ned. petroleummaatschappij voornemens blijkt te zijn er groote opslagplaatsen te doen bouwen, en daaraan een raffinaderij te verbinden. De ligging van het eiland ten opzichte van het Panamakanaal is ook wel gunstig.”

Het zou de bedoeling zijn om er alle olie op te slaan en te zuiveren, welke in Noord-, Midden- en Zuid-Amerika wordt gewonnen en ter beschikking der Mij. komt, waarbij dan in de eerste plaats in aanmerking komen de producten afkomstig van de vestigingen der Mij. in Mexico. De voorbereidende werkzaamheden moeten reeds zijn aangevangen, zooals opstellen van olietanks, opslaan van loods, en aanleggen van wegen; dat geeft al heel wat werk.”

„Dan zal er ook wel een eenigszins geregelde verbinding komen tusschen Curaçao en de Amerikaansche kustplaatsen; indien het hoofdstation der stoomers op het eiland wordt gevestigd, zal dat ook heel was levendigheid en vertier geven.”

— Voor het vervoer der olie zullen tankstoomers voor de Mij. noodig zijn, hetzij in eigendom of geharтерd. Er zijn op Curaçao wel aanlegsteigers voor dergelijke schepen, maar als nieuwe laadhoofden er voor worden gebouwd, zullen ze natuurlijk meteen van de meest moderne inrichtingen voor dat bedrijf, worden voorzien.”

„De scheepvaart op Curaçao was trouwens de laatste jaren niet zoo erg onbeteekenend; in 1914 werden er ingeklaard 333 stoomschepen metende 1.633.465 M³ netto en 1069 zeilschepen metende 114.184 M³, voor 1915 waren die getallen 333 stoomschepen metende 1.319.750 M³ en 1024 zeilschepen met 128.590 M³ netto. Dat is volgens tonneninhoud dus zoo ongeveer een tiende van het verkeer te Amsterdam in den goeden tijd vóór den oorlog.

De Indische Mercur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 18: De suiker-industrie in Britsch-Indië, door W. Sayer, besproken door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Rubbercultuur en herbebossing, door J. H. Stoffen. — De landbouw in Suriname, door H. J. van Hasselt (vervolg). — De samenwerking van practijk en wetenschap bij de Indische tabakscultuur, door dr. L. P. de Bussy. — De nieuwe koelie-ordonnantie voor de residentie Oostkust van Sumatra. — Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. — Economische toestand op de Philippijnen gedurende 1915. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, benevens de overige wekelijkse rubrieken.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën: Te verwachten vacatures in Nederlandsch-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGAANG.	AANTEKENINGEN.
Assistent-Resident van		Oorzaak: Verzoek om buitenlandsch verlof van den titul.
a. Soerakarta [residentie van dien naam].	3 Mei 1916.	a. J. Th. Petrus Blumberger.
b. Lamongan [residentie Soerabaja].	3 Mei 1916.	b. F. H. G. J. van Leeuwen.
c. Garoet [resid. Preanger Regentschappen].	5 Mei 1916.	c. Verzoek om pensionering van den titularis G. F. H. v. Huls van Taxis.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Verslag van het Koloniaal Arbeids- en Informatie-Bureau „Oost en West”, over het jaar 1915.

De hoop aan het slot van het vorig jaarverslag uitgesproken, dat, wanneer de tijdsomstandigheden weder tot de normale zullen zijn teruggekeerd, het aan stoffelijke blijken van waardeering tot instandhouding van het Koloniaal Arbeids- en Informatie Bureau niet zoude falen, mocht niet verwezenlijkt worden. Nog steeds woedt de oorlog met zijn belemmerenden invloed op handel, industrie en landbouw in onze koloniën.

Den terugslag ondervond wederom ons bureau: de aanraking met de werkgevers was weder zeer gering, niettegenstaande de verspreiding van onze circulaire.

Zooveel te grooter was daarentegen de toeloop van werkzoekenden, die onze bemiddeling kwamen vragen ter verkrijging van een werkkring in onze koloniën en bezittingen. Bedroeg het aantal schriftelijke en mondelinge aanvragen verleden jaar 487, in dit jaar steeg dat aantal tot 865, waarvan slechts 146 in aanmerking kwamen voor inschrijving in ons aanbevelingsregister. Aan allen werden — waar dit pas gaf — raad en aanwijzingen gegeven. Van alle door de Regeering gedane oproepingen voor Rijksbetrekkingen werd aan de ingeschrevenen, die daarvoor in de termen vielen, een exemplaar gezonden, zoo noodig met de vereischte aanwijzingen, en werden desverlangd, de benoemde stukken voor hen in orde gemaakt. Deze bemoeienissen leverden geen geldelijk voordeel op.

Door rechtstreeksche bemiddeling van ons bureau werden twee personen geplaatst, n.l.: een assistent op een caoutchouc-onderneming in de residentie Tapanoeli en een administrateur van een sisal-onderneming op het eiland Curaçao.

Hoeveel jongelieden het bovendien gelukt is, om geleid door onze aanwijzingen en hulp den weg tot het verkrijgen van een werkkring te vinden, hetzij bij particuliere maatschappijen, hetzij in Gouvernementsdienst, is niet juist na te gaan, daar slechts zeer weinigen hiervoor hun dankbaarheid toonen.

Een bezwaar zal steeds de betaling van de bemiddelingskosten blijven. Van de aan een betrekking geholpen jongelieden, die met graagte de bedongen premie zouden willen betalen, mogen wij die niet vorderen, terwijl de werkgevers, die hier te lande kantoren hebben, daartegen in den regel bezwaar hebben, omdat zij — waar het aanbod grooter is dan de vraag — ook zonder premiebetaling aan werkkrachten kunnen komen. Onze aandacht moet dus in hoofdzaak gevestigd blijven op die ondernemingen welke haar hoofdkantoor in Indië hebben en geen bijkantoor in Nederland. Deze moeten gewonnen worden om onze bemiddeling te vragen en, door een doeltreffende keuze van de uit te zenden werkkrachten, er toe worden gebracht voor den vervolg steeds hare werkkrachten door onze tussenkomst te zoeken. Hoewel dit tot het verslag van het voorgaand jaar behoort, kan worden medegedeeld, dat zulks met de Caoutchouc-ondernemingen „Batang Toroe” reeds is gelukt. Voor die ondernemingen zonden wij in het afgelopen jaar een assistent uit, en in Januari j.l. mochten wij van de directie een tweede opdracht ontvangen voor de uitzending van twee jongelieden.

De wd. Directeur,
GROOSS.

Verslag van de Commissie van Raad en Voorlichting ten behoeve van personen die een werkkring zoeken in Nederlandsch Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, over het jaar 1915.

Gedurende het jaar 1915 werden door den Inlichtingendienst der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 alhier, 208 schriftelijke en 123 mondelinge informaties verstrekt.

In vergelijking met het voorafgaande jaar is het aantal iets verminderd, hetgeen moet worden toegeschreven aan den invloed van den Europeeschen oorlog en ook door de slechtere verbinding met Indië.

Bovendien werden mondelinge vele inlichtingen gevraagd, die niet tot dezen dienst behooren, maar om de personen welke in 't algemeen naar ons bureau verwezen werden, niet teleur te stellen, werden zij zoo veel mogelijk geholpen of hun den weg gewezen tot wien zij zich hadden te vervoegen.

De inlichtingen om personen aan betrekkingen te helpen werden, waar deze zich tot ons bureau vervoegden, geïndosseerd aan het Koloniaal Arbeidsbureau, zooals omgekeerd ook plaats vond waar aan het Arbeidsbureau andere inlichtingen gevraagd werden, zoodat beide diensten ongestoord naast elkander konden bestaan.

De ingewonnen informaties behooren tot de volgende rubrieken:

	schriftel.	mondel.	totaal
Betreffende betrekkingen in het algemeen	28	6	34
„ Gouvernements-betrekkingen	65	28	93
„ particuliere betrekkingen	21	18	39
„ de reis naar Indië, het leven, de kleeding	4	9	13
„ eenbe paalde plaats of landstreek	4	4	8
„ bepaalde maatschappijen, ondernemingen of personen	3	6	9
„ de opleiding tot en vereischten voor bepaalde ambten, de bezoldiging, pensioen	60	12	72
„ brochures en boekwerken over Indië	11	5	16
„ de meest uiteenlopende onderwerpen, niet afzonderlijk te rangschikken	12	35	47
	208	123	331

Nog steeds kwamen vele gemobiliseerden inlichtingen inwinnen of zij in Indischen dienst konden overgaan en vroegen hoe daartoe te geraken. De meesten behoorden tot de onderwijzers hier te lande.

In den loop van het jaar verscheen een Aanvullingsblad op het boekje No. 9 De Ambtenaar bij de Gouvernements Marine in Nederlandsch-Indië, waarin de sedert de uitgaaf van het werkje in 1914 aangebrachte wijzigingen en aanvullingen vermeld staan. Meerdere boekjes zijn niet verschenen en werd getracht, door de plaatsing in het Koloniaal Weekblad van 25 November en 2 December j.l. van een tweede oproeping van gegadigden tot het schrijven van boekjes betreffende den werkkring bij de bergcultures en de tabakscultuur in Nederlandsch-Indië, personen daartoe over te halen, met het gevolg, dat zich twee heeren aanboden om een boekje over de bergcultures te schrijven.

De heer C. J. J. van Kempen, die zich tijdelijk hier

bevindt, beloofde ons een werkje over de betrekkingen bij de rubber- en andere bergcultures te leveren en kan hier tevens vermeld worden, dat het manuscript zich in ons bezit bevindt.

Een boekje betreffende den Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië werd ons in het begin van 1916 toegezond en hebben wij ook bereids het manuscript er van ontvangen, geschreven door den heer H. W. Berg, leeraar aan de school voor opleiding tot commies bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië te Leiden.

Indien nog een deskundige ons een werkje zou willen leveren omtrent de betrekkingen bij de tabakscultuur in Deli en op Java, zouden wij ten zeerste daarmede gebaat zijn.

Zooals gewoonlijk, ondervond het bureau alle hulp en medewerking van de afdeling „Personeel” van het Departement van Koloniën, die ons voorzag van overgedruken omtrent betrekkingen, welke bij het Indische Gouvernement vervuld konden worden. De publicaties en oproepingen werden geregeld in het Koloniaal Weekblad afgedrukt.

Door een Onderluitenant van het Indische Leger, ingedeeld bij een Landweerbataljon, werd onze tussenkomst ingeroepen tot het verstrekken van boekjes en werken als handleiding voor eenige lezingen over Indische onderwerpen, welke hij voornemens was te houden voor de onderofficieren, korporals en manschappen van zijn garnizoen. Volgaarne werd aan dit verzoek voldaan en hem het noodige materiaal voor het houden van populaire lezingen verstrekt, met het gevolg dat hij er een nuttig gebruik van heeft kunnen maken en in de kringen, waartoe de soldaten behooren, een betere en meer ware meening omtrent Indië heeft kunnen verspreiden.

Het is te hopen dat dit lofwaardig streven door anderen, die hier tijdelijk in de geleerden dienen, gevolgd wordt. Op aanvraag zullen gaarne boekjes betreffende Indië en het leven en werken aldaar, voor dat doel in leen worden afgestaan.

's-Gravenhage, 22 April 1916.

De secretaris van den Inlichtingendienst,
J. L. v. GENNEP.

Een Indisch Europ. Meisje

biedt zich aan voor de huishouding bij Indische familie om naderhand met de familie naar Indië te gaan.

Adres: 1ste Sweelinckstraat 38, Den Haag.

LUXE BROODFABRIEK PAUL C. KAISER

HOFLEVERANCIER

PROBEERT eens ons

Tarwe en Allinsons Tarwe-

brood. Het wordt bereid van de beste Zeeuwsche Tarwe.

HAAGSCHE VEILING MAATSCHAPPIJ

Directie: P. H. HOLMAN

BLEIJENBURG 3—3a - 'S-GRAVENHAGE

KUNST- EN INBOEDEL VERKOOPINGEN

TAXATIE.

Voor bijvoeging uit nalatenschappen en particulier bezit gelieve men zich te wenden tot:

P. H. HOLMAN

TEL. HAAG 8921

BLEIJENBURG 3a

Adverteeren doet verkopen.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

**Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.**

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, WEIMARSTRAAT 16a bij de
Suezkade, DEN HAAG.

Levering van abonnementen op alle
Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften
en Modeplaten.

ADVERTENTIE-BUREAU.

Groote keuze Geïllustreerde Briefkaarten.

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen
(De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON

GROENMARKT 27

TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ □ DEPOT DER MEEST BEKENDEN BINNEN- □ □
□ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.

Teeken- en Schilderlessen.

Lessen in moderne talen.

Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.

Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.

Handwerklessen.

Paedagogische adviezen

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen; omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeustr. 100, 's-Gravenhage, { Javaansch,
Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden, { Javaansch,
Maleisch,
Madoereesch.

S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis, Utrecht, { Maleisch,
Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

VAN SEVENTER & PALUDANUS

KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38 - Telefoon 4214

Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
naar maat van f 35.—

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

J. B. HEIJDEMAN,

CONFISEUR. - PATISSIER.

Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.

**Speciaal adres
Zoute Krakelingen.**

G. RANKE

REINKENSTRAAT 17 DEN HAAG

Manufacturen
Lingerie
Corsetten

TELEFOON H. 4271.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHTE BREMER SIGAREN

..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 15.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN

DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

HEINEKEN'S Glazenwasscherij

STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde

: Gordijnen :

in meer dan 500 dessins

KLENUS' Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
'S-GRAVENHAGE

Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014
EERSTE HUIS
in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

FOTO-ARTIKELEN
koopt U het best bij
A. M. A. SUSAN
Regentesselaan 108 - Tel. 6757
'S-GRAVENHAGE.
GRATIS VAKKUNDIG ONDERRICHT
AFWERKEN VOOR AMATEURS

Blousenmagazijn **LA FAYETTE**
25 Papestraat - Den Haag
Tel. H. 8966.
BLOUSES - PEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN in frotté en linnen.
Indische Uitrustingen.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD
Nederlandsch Conservenboek
VOLLEDIGE HANDLEIDING
VOOR
H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,
ALSMEDE VOOR
Particulier gebruik
DOOR
LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Luiermantartikelen

Bébé jurken

Manteltjes

Schoentjes.

FANTASIEARTIKELEN
GESCHIKT VOOR CADEAUX.

TANDHEELKUNDIGE INRICHTING, Nieuwstraat 10.

E. J. OFFERHAUS, Dentist.

KUNSTTANDEN.

GEBITTEN.

Spreekuur alle werkdagen 9-12-1 $\frac{1}{2}$ -4.

DEN HAAG, Telefoon 7352.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements **NOORDEINDE 44,**

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

„DE OUDE VETTE HEN”

Anno 1680.

DRIEHOEKJES. TEL. HAAG 2480 en 2500.
Hofleveranciers.

BRUINBROOD

**SPORTBESCHUIT
BESCHUIT
BANKET**

CHR. J. P. HARINCK-Naaimachinehandel

Waldeck-Pyramontkade 57, Den Haag
Telegr. adres: HARINCKMACHINE HAAG
A. B. C. Code 4 & 5 U. G.

Verkoophuizen in Indië: Bandoeng-Soerabaia

Engros-Detail.

Import-Export.

Gratis Verpakking voor Indië.

GEBR. ALES,

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

*Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken
prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.*

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTR. 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

STENDERT BRUIN

Valeriusstraat en Lubeckstraat

TELEF. 6359.

MANUFACTUREN, LINGERIEËN,
MODE ARTIKELEN.

CONFECTIE.

CORSETTEN.